

Heemschut in Woudrichem: 1971 - 1981

door: **dr. R. Hoegen**,
oud-voorzitter van Bond Heemschut;
vice-voorzitter van de Stichting
Stadsherstel Woudrichem.

Toen het bestuur van onze Bond het hoofd boog over de vraag hoe het 60-jarig bestaan zou worden gevierd was men algemeen van oordeel dat een daad moest worden gesteld op eigen terrein en dat geen gelden en energie moesten worden besteed aan feest vieren. De gedachte kwam naar voren 'een object in zijn geheel' ter hand te nemen zonder zelf de rol van restaurateur te spelen. Besloten werd contact op te nemen met

het Gemeentebestuur van de vestingstad Woudrichem, die dringend een impuls tot rehabilitatie nodig had en waar gezamenlijk een belangrijk stuk werk zou kunnen worden verricht.

Tijdens de bijeenkomst in de Amstelkerk ter gelegenheid van de 60ste verjaardag van de Bond kon worden meegedeeld dat de gemeente Woudrichem, samen met Heemschut en Menno van Coehoorn, de stichting **Stadsherstel Woudrichem** had opgericht; voorzitter en vicevoorzitter respectievelijk de burgemeester en de voorzitter van Heemschut. De overige bestuursplaatsen werden gelijkelijk over de drie partners verdeeld. De nieuwe stichting zou niet zelf gaan restaureren maar fungeren als advieslichaam voor B. en W. van Woudrichem met betrekking tot herstel van de vesting in de ruimste zin des woords (dus ook wallen, grachten, bestratingen, beplantingen, verkeer enz.) De bestuursvergaderingen werden steeds bijgewoond door adviseurs, o.a. het bestuurslid van de Bond, architect G. Prins en de bouwarchitect van de Gemeente. Het secretariaat werd in handen gelegd van de gemeentefunctionaris de heer T. J. A. van Tilborg, terwijl het financiële beheer geschiedde door de penningmeester van Heemschut, drs. J. M. Hengeveld.

Om de besluiten van de Stichting Stadsherstel Woudrichem in praktische zin ter plaatse uitvoering te geven richtte de Stichting een bouw bureau op waarvan ir. A. Gerritse, provinciaal adviseur van de Bond, directeur werd. Het mag hier gezegd worden dat de ontwikkelingen in Woudrichem zonder de ijver en kennis van deze laatste, nooit het resultaat zouden hebben opgeleverd dat nu is bereikt. Daarvoor is ook de constructieve medewerking van de diverse overheden van groot belang geweest zoals ten aanzien van bestemmingsplannen, subsidies e.d. Zo is ook de samenwerking met de gemeentefunctionarissen in het Bestuur en daarbuiten plezierig en vruchtbaar geweest. Dat geldt ook voor de samenwerking met de vertegenwoordiger van Menno van Coehoorn.

Om in den aanvang over voldoende middelen te kunnen beschikken werd, vooral dankzij de inbreng van Ton Koot, een prachtige map met reproducties van his-

*Prins Claus en voorzitter Hoegen tijdens het feestelijke bezoek aan Woudrichem. Op de achtergrond de toren van de Grote Kerk.
(foto: Nationaal Foto-Persbureau N.V., Amsterdam)*

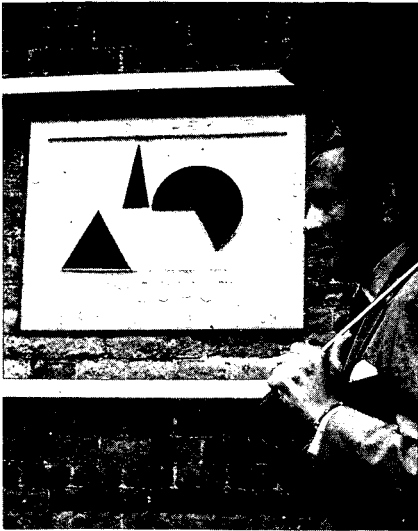
torische schilderijen en tekeningen van Woudrichem samengesteld en te koop aangeboden. Ook door middel van andere activiteiten werd aan fondsenwerving gedaan.

Eén van de eerste problemen waarmee Heemschut werd geconfronteerd was dat het Arsenaal, een voor het stadje zeer karakteristiek monument, een verkeerde bestemming dreigde te krijgen. Om dit te voorkomen kocht Heemschut het aanvankelijk aan en verkocht het later weer opdat het als visserijmuseum kon worden ingericht.

In de Noord-Oosthoek van de vesting werd een twintigtal aangepaste nieuwe woningen gebouwd met als gevolg dat ook particulieren hun huizen gingen verbeteren en met adviezen onzerzijds renoveren. Architecten waren o.a. J. van der Eerden, L. J. van den Boogert en A.

van de Geest. De Vereniging Hendrick de Keyser restaureerde een paar unieke panden, Hoogstraat 5 en 9. Tegelijkertijd nam de gemeente de Grote Kerk onder handen. Met de Heidemaatschappij werden plannen in gereedheid gebracht om wallen en grachten aan te pakken. Door het ontbreken van de middelen kon een en ander helaas nog niet worden uitgevoerd.

De Zuid-West hoek van de vesting is al jarenlang een zorg. Er is nu eindelijk een goed plan gereed gekomen dat allerinstemming heeft, zodat aangenomen mag worden dat wij naar de laatste fase toegegaan. Als deze bouw van ongeveer 15 woningen zou kunnen worden gerealiseerd, wederom in samenwerking met de woningbouwvereniging 'Beter Wonen', dan zullen wij inderdaad een eindstadium hebben bereikt. De plannen voor wallen, grachten, brug en poort liggen gereed, evenals voor een eventuele herbouw van de molen op de wal. Mogen wij het nog beleven!

Ter inleiding tot het herstel van Woudrichem onthulde Prins Claus een gedenksteen. 14 mei 1971.

Begin 1981 maakte de gemeente ons erop attent dat langzamerhand het gemeentepersoneel zodanig is ingewerkt dat de activiteiten van de stichting door de gemeente kunnen worden overgenomen. Het penningmeesterschap verhuisde inmiddels van Heemschut naar de Comptabiliteit van de gemeente: voorts zal het bouw bureau van de Stichting kunnen worden opgeheven. Zo ziet het er naar uit, dat wij, tien jaren na de start, het einde en zo mogelijk de totale afronding naderen.

Van het actiefront

door: mw. drs. Lydia Lansink, kunsthistoricus, initiatiefneemster van verschillende succesvolle acties, o.a. van de Hollandse Manege in Amsterdam.

Mijn contacten met de Bond Heemschut dateren uit het prille begin van mijn carrière als actievoerder, dat wil zeggen uit 1974.

Die eerste schreden op het actiep pad waren tevens mijn eerste toeren sinds zeer lange tijd op een paard. Het ging namelijk om de Hollandsche Manege in de Amsterdamse Vondelstraat, welke acuut werd bedreigd door de Vereniging De Hollandse Manege, die samen met de eigenares een sloopvergunning had aangevraagd, en door ernstig achterstallig onderhoud. Het leek ons, studenten kunstgeschiedenis van de Universiteit van Amsterdam, aardig een soort bereiden monumenteninspectie in te stellen. Zo konden we de boel in de gaten houden en hadden we ook toegang tot de ledenvergaderingen van de Vereniging. We voelden ons iedere keer weer in het hol van de leeuw: de stilte die viel als we binnenkwamen, het gefluister achter onze rug, de grijnzende gezichten, die ik achter de ramen van de foyer ontwaarde,

toen ik overeind krabbelde na van mijn paard (nota bene het Paard van Sinterklaas) gestort te zijn. Zonder meer unieke ervaringen. We hebben het overleefd. De Manege ook trouwens, maar vraag niet hoe! In die tijd wisten we eerlijk gezegd niet wat we van de Bond Heemschut, met zijn naar een germanisme neigende naam en zijn volstrekt glamourloze tijdschrift, moesten denken. Tot voor kort had een personele unie bestaan tussen de Vereniging De Hollandse Manege en de Bond Heemschut. De voorzitter van de sloopgrage Vereniging was tevens voorzitter van de Bond. Gelukkig was hij uit het juiste hout gesneden en bedankte hij voor de eerste functie. Niettemin was onze affiniteit met de Bond niet bijzonder groot. Later zijn we, laat ik zeggen, naar elkaar toegegroeid. Bij volgende campagnes zijn we vaak op het spoor gezet, van informatie voorzien en moreel en financieel gesteund door de mensen van het Korenmetershuis.

De Manege-actie, voor restauratie van het gebouw en woningwetwoningen op de annexe terreinen, werd in 1978/9 voortgezet door een groep leden van de Vereniging De Hollandse Manege. Toen voor het eigenhandig verrichten van onderhoudswerkzaamheden dringend geld nodig was, bevonden zich onder de

